

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 9.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Tirsdag hin 28. februar 1928.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarnastøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

FORNYELSEN af den færøske Fiskerflaade har nu i flere Aar været det mest brændende Spørgsmaal, og det er naturligt, at netop dette Spørgsmaal har været fulgt med spændt Interesse, saavel her i Landet som udenfor Færøerne. Maaden, hvorpaa man bedst kunde naa til en fuldstændig Fornyelse af hele Flaaden paa een Gang, har været foreholdt fra forskelligt Hold. Enkelte har ment det mest formaalstjentigt, i Stedet for at fortsætte med Kutterfiskeriet, at gaa over til mere moderne Trawlerdrift, da denne Drift vilde give mere Fortjeneste saavel for den enkelte Fisker som til Rederierne. De Forsøge, der er gjort af færøske Firmaer i den sidste Tid med Hensyn til Etablering af Trawlerdrift, har desværre, saavel for Fiskerne, der var med disse Trawlere, som Rederierne — og dermed ogsaa for hele det færøske Samfund — ikke faldet saa godt ud, at der har været flere, der har voget Experimentet.

Der blev — paa Initiativ af Føroya skipara- og navigatørfelag, der indbragte Forslaget til Lagtinget om en Fornyelse af Flaaden, — nedsat et Udvalg til Undersøgelse af denne Sag. Efter at den atter har været til Behandling — og gennemført — i Lagtinget, har der i Rigsdagen under Sagens Behandling vedrørende Million-Bevillingen til hovedsagelig dette Formaal været saa kraftigt pointeret, som det overhovedet har været muligt: At Fornyelsen af hele den færøske Fiskerflaade er saa paa-krævet, at der for mange Aar siden burde have været fremsat Forslag derom i Rigsdagen.

Vor Partifælle **Hans Nielsen**, som er kendt af mange Færinger, fremdrog om Efteraaret 1925 i Folketinget Forholdene vedrørende vor gamle primitive Maade til at drive Fiskeri paa. Her henviste han til, hvad Islænderne havde kunnet præstere netop paa dette Omraade, og paatalte det uforsvarlige i, at der ikke blev gjort noget for, at Færinger kunde komme til bedre Redskaber og mere moderne Fartøjer, for at de kunde tage Konkurrencen op med andre fiskeridrivende Nationer — som formeligt skovlede Fiskeren ind lige for Næsen af Færingerne.

Den Gang var der ingen, der tilsyneladende indsaa, at vi paa dette Omraade stod saa langt tilbage for andre Nationer. I Aar er der en Del anderledes Stemning i Rigsdagen. Den halve Million til Fornyelsen af den færøske Fiskerflaade er blæst op som noget saa enestaaende, at

det kunde tyde paa, at det vil vare længe, til Venstre-Regeringen vil gaa med til et saa stort og føleligt Offer til Færøerne.

Under Debatten i Folketinget udtalte **Hans Nielsen**,

at Fornyelsen af Færingerne Fiskerflaade var en paatrængende Nødvendighed. Forslaget var dog ikke saa gennemgribende, som man skulde tro. Socialdemokratiet kunde tiltræde de fleste af Forslagets Enkeltheder, men fandt ikke Forslaget omfattende nok.

Taleren fortsatte:

Da jeg for nogle Aar siden rejste Spørgsmaalet om nye Baade, erklærede den nuværende Justitsminister, at jeg overdrog i mine Forordringer. Nu indrømmer alle, at jeg havde Ret.

For Tiden udrustes de svømmende Ligkister for at sættes i Stand til at drage med Bemanding til Island og Grønland. Det er tilstrækkeligt fældende, naar Venstres Ordfører med Statistiken i Haanden oplyser, at Skibenes Gennemsnitsalder er saa høj som 69 Aar.

Jeg har flere Gange givet Udtalelse for Ønsket om, at der maa blive skaffet Færingerne moderne Trawlere. Disse giver efter de indvundne Erfaringer den bedste Indtægt for Ejerne og den største Løn til Arbejderne. Interessante er de Oplysninger, som Kaptajn Bistrup har fremsat i »Berlingske Tidende« om 5 Trawlere med hver 14 Mand ombord, der aarligt udbetalte 200,000 Kr. i Lønninger.

Det er muligt, at Færingerne ved de nye Baade, der kan anskaffes med de her foreslaaede Laan, kan tjene mere end med de nuværende, og at deres Fortjeneste f. Eks. kan blive sat op fra 500 til 700 Kr., men det er alligevel en fattig Fremtid, de gaar i Møde paa denne Maade. De vil aldeles ikke være i Stand til at hæve sig op i et Niveau som f. Eks. Islænderne, der har anskaffet 35 til 40 Trawlere.

Hans Nielsen rettede forskellige Henstillinger til Ministeren og krævede gode Kahytforhold for Mandskabet og sluttede med at udtale Haabet om, at det nye Lagtingsflertal vilde gennemføre de gode sociale Reforme, som den fattige færøske Befolkning saa haardt trænger til.

Hans Nielsen Omtale af »de svømmende Ligkister« fremkaldte de to Bagstrævpolitikere, Halvdan Hendriksen og Andr. Samuelsen, som to Protestanter, der i Lighed med Jens Busk benægtede Fakta. Hertil svarede vor Partifælle, at D'Hrr. heller havde rette deres Protest mod, at man ikke forlængst har skaffet Færingerne en forsvarlig Fiskerflaade.

Nu er altsaa den første lille Begyndelse under Opsejling, maatte denne Begyndelse føre til, at der yderligere vil blive fortsat med Arbejdet paa at faa

vor vigtigste Næringsvej, Fiskeriet, moderniseret, saaledes at Færinger til enhver Tid i Konkurrencen kan tage Kampen op med andre Fiskeridrivende Na-

tioner, og de Værdier, der paa den Maade fremskaffes, kan komme hele det færøske Samfund til Gode — og ikke fordeles paa enkelte Hænder.

Javnaðarstevnan í Føroyum og Føroya Fiskimannafelag.

I nr. 7 av hesum blaði framsetur ein fiskimaður, »En Fisker« fylgjandi spurningar:

»Passer Socialismen for færøske Fiskere, der arbejder for Andel? Isaaftald: Hvorledes og hvorfor?»

Spurningarnir eru í sjálvum sær so einfaltir, ja barnsligir, at tað illa ber til at svara teimum beinvegis.

Spjrrarin man helst ikki hava hugsað mikið sjálvur um teir spurningar, hann setur fram, tí hann, sum sjálvur hevur gjørt eitt arbeið og nýtt tað bókføri, ið nú er fyrri hond á donskum máli til at kanna sær kunnleika um socialismuna ella, sum vit nevna hana: javnaðarstevnuna, hann má vita, at hendaðarstevnan er hóskandi fyrri allar menn, sum liva av at arbeiða.

Teir, hon ikki hóskar fyrri, munnu annaðhvørt vera so ríkir, at teimum ikki nýst at rétta hond frá síðu ella verða taldri í tann flokk, sum postulini Paulus sipar til í 2. Tessalonikerbrævi, 3. kapitli, har hann sigur: »Tí vit sjálvir, hvussu tit skulu fylgja okkum, tí ikki hava vit livað óskikkjulgja í felag við tykkum, heldur ikki hava vit etið annans manns breyð fyrri einki, men arbeitt við ágrýtni og móði nátt sum dag fyrri ikki at vera nokrum til byrði, ikki tí at vit ikki høvdu rætt til tess, men vit vildu geva tykkum fyrirðmi í okkum sjálvum, so tit kundu fylgja okkum. Og tá vit vóru hjá tykkum, álögu vit tykkum hetta, at um einhver ikki vildi arbeiða, so skuldi hann heldur ikki hava føði. Vit hoyra tíverri, at nakrir fæst óskikkjulgja millum tykkara, harvið at teir ikki arbeiða, men havast at óviðkomandi størvum. Tílikum bjóða vit og átala, at teir skulu arbeiða í friði og eta teirra egna breyð.»

Føroya fiskimenn eru í hvørjum hesum flokki, og javnaðarstevnan hóskar tí fyrri teir eins væl og fyrri allar arbeiðarar, hvat antin teir starva á landi ella sjógv, hvat antin teir arbeiða fyrri lön ella part, og hvat antin teir arbeiða við hond ella munin, við spaka ella penni.

Ein kristin javnaðarkona segði

einaferð við vinkonu sína, sum eisini var kristin; men ikki javnaðarkona: »Ingen kan i dybeste Forstand være kristen, uden at han samtidig er Socialist. Kristus var selv den første Socialist.»

Hin svaraði tá aftur við spurninginum: »Hvorfor er da ikke alle Socialister kristne?»

Vit skulu ikki taka dagar millum hesar konur, sum báðar komu við ein av størstu spurningum í heiminum; men bert leggja til, at sjálvsagt kunnu menn áðanna og ognar sær hina kristnu læruna um semjuna við Gud í Kristi blóði uttan at vera javnaðarmenn, og sjálvsagt kunnu menn halda javnaðarstevnuna uttan samstundar at fylgja hini kristnu trúarlæruni í odd og egg, so sum hon er sett upp í ymisum dogmum og konfessionum; men fyrri hann, sum vil vera ein sannur og ósmæðin Kristi eftirfylgjari í gerningum her á foldum, vil tað vera ilt at koma uttanum javnaðarstevnuna.

Hetta skal verða svar okkara á fyrsta spurningin »en Fisker« setur fram. Hinir báðir spurningarnir »Hvorledes« og »Hvorfor«, verða bert svaraði við einari hóskandi frágreiðing frá hvussu javnaðarstevnan er uppkomin millum manna og hvat hon miðar ímóti; men tilfrik frágreiðing er ein táttur úr manna-søguni og ivaleyst tann táttur, sum meiri kemur allmenningini við enn teir tættir sum kendir vera í okkara skúlum. Vil »Føroya Social-Demokrat« hysa einum tílikum søguligum yvirliði á føroyskum máli, eru vit ikki ófnisir til at fáa tilfarið tilvegjaris.

Fyrri fyrst skulu vit bert leggja hesi fáu orð til:

Í grannaløndum okkara er javnaðarstevnan nú gjøgnum ein 60 ára langan bardaga komin so langt fram, at oddamenn hennara sita millum teir fremstu sum stjórna mannafelaginum, og í fleiri londum hava javnaðarmenn í longri og styrti tíðarskeiðum staði fyrri ríkisstjórnina. Hin svívirðandi óheiður, sum bitir mótsøðumenn fyrri einum 50—40 árum síðani kastaðu javnaðarmennum fyrri, er nú vendur

til sómdar-og heiðursjattan eisini frá politiskum mótsøðumennum. Og hesa støðu hava javnaðarmenn vundið sær eina við tí menska dugnaðskapi, teir hava víst, har teir sluppu framst stjórni í smáum so væl sum í stórum.

Í Føroyum eru vit í hesum føri so væl sum í øðrum, rúma hálva öld aftaná grannaløndum, og her er javnaðarstevnan upp ímóti okkara dogum borin fram í so avskapaðum líki sum hugsast kann, og tað mest av okkara politisku umboðsmennum í á ríkisdegi. Í 50—40 ár hevur meginparturin av Føroyafólki innsogið við móðurmjólkini eina andstyggd fyrri hini ræðuliga »Socialismuni« — sum varð sögd at føra til alt ónt: »Rán, seyrlevnað, gudloysið og alla armóð«. Hvar minnst ikki hina ræðuliga »Socialistgrýluna sum okkara politisku afturhaldsmenn bildu upp fyrri eygum veljaranna, tá ein ellar annar vágaði sær fram við nýggjum og meira frælslyndum hugsjónum? Ja, so seint sum í 1908 stóð ein framur sambandsmaður á lögtingið og málaði hesa ræðumynd fyrri eygum tingmanna; men fekk tá eina hvassliga leiðbeining frá formanni tingsins fyrri óhóskandi orðafelli. Hesin lögtingsmaður situr enn sum fólkatingsmaður fyrri Føroyar, og tingformaður var tá núverandi landsrættssdomari **Chr. Barentsen**.

Tá sannur kunnleiki um javnaðarstevnuna og hvat hon miðar ímóti er so lítil og so rangvøgur, sum hann er hjá Føroya fólki, so mugu vit mest takka oddamennum sambandsins fyrri tað, sum fyrri so mangt annað »gott«. Teir hava sátt niður í hina føroysku fólkasálinu eitt ræðsluáð, ið hevur verið upphavið til ta harðvunnna skón, sum enn tykist at ligga uttan um ein part av fólki okkara til at forða øllum víðsjónum.

Í 15—17 ár hava ymis vinnufelag, Skiparafelag, Fiskimannafelagið og arbeiðsmannafeløg starvast her. Einkiaiv teimum hevur verið beinvegis javnaðarfelag ella politisk í yrki sínum, men tey eru tó tyðulig og ósvikjulgj prógv fyrri, at eisini her í Føroyum er í vøkstri ein munur millum arbeiðarar og arbeiðsgevarar, tí øll eru tey stovnaði við tí endamáli, at beta um livikort felaga sína. — Tær »patriarkalsku« tíðirnar í Føroyum eru langt síðani farnar, og stóðið er lagt fyrri nýggjari skipan, har í hótusspurningurin verður um hitt sama, sum í øðrum londum: Um ognarættin til framleiðslumidlarnar jørð, kapital og